

VODA ZA VSE

Voda za vse ženske. Voda za vse matere. Voda za vsa domorodna ljudstva. Voda za vse delavce. Voda za vse ljudi na podeželju. Voda za vse invalidne osebe. Voda za vse starejše ljudi. Voda za vse LGBTIQ+ ljudi. Voda za vse študente. Voda za vse državljane...

SVETOVNI DAN VODA 2019

»NE PREZRIMO NIKOGAR«

Vir: UN. World Water Day. <http://www.worldwaterday.org/>

Svetovni dan voda - 22. marec

Svetovni dan voda obeležujemo vsako leto 22. marca, od leta 1992, ko je bil izbran na konferenci Združenih narodov o okolju in razvoju v brazilskem Riu de Janeiru. Njegov namen je **ozaveščanje o pomenu pitne vode** ter **trajnostne rabe vodonosnikov**.

Letošnja osrednja tema: »Ne prezrimo nikogar«

Šesti cilj trajnostnega razvoja¹ Združenih Narodov je popolnoma jasen: **voda za vse do leta 2030**. Po definiciji to pomeni, da pri tem nikogar **ne smemo prezreti, pustiti v ozadju**. Vendar danes še vedno milijarde ljudi živi brez varne oskrbe s pitno vodo - borijo se za obstoj in razvoj svojih gospodinjstev, šol, delovnih mest, kmetij, tovarn.

Marginalizirane skupine ljudi (ženske, otroci, begunci, domorodna ljudstva, invalidi in mnogi drugi) so pogosto spregledane in se včasih soočajo z diskriminacijo, ko poskušajo dostopati do varne oskrbe s pitno vodo in z njo ustrezno upravljati.

Letošnji svetovni dan voda je namenjen reševanju globalne vodne krize z obravnavo razlogov, zakaj je tako veliko ljudi **potisnjenih v ozadje, prezrtih**.

Vir: UN. World Water Day. <http://www.worldwaterday.org/>

¹ **Trajnostni razvoj** - pomeni takšen način razvoja, ki zadošča današnjim potrebam, ne da bi pri tem ogrožali možnosti prihodnjih generacij, da zadostijo svojim lastnim potrebam (Svetovna komisija za okolje in razvoj (WCED), 1987)

2,1 milijarde ljudi v svojih domovih živi brez zdravstveno ustrezne vode.

Ena od štirih osnovnih šol nima urejene oskrbe s pitno vodo, učenci uporabljajo nenadzorovane vodne vire ali so žejni.

Več kot **700** otrok, mlajših od 5 let, umre vsak dan zaradi črevesnih nalezljivih bolezni povezanih z rabo onesnažene vode in neurejenih sanitarij, kanalizacije.

Gledano globalno, **80%** ljudi, ki morajo uporabljati neustrezne in nezaščitene vodne vire, živi na podeželju.

Ženske in dekleta so odgovorne za zbiranje vode v **osmih od desetih** gospodinjstvih, ki nimajo urejene oskrbe z vodo.

Za **68,5 milijonov** ljudi, ki so bili prisiljeni zapustiti svoje domove, je dostop do zdravstveno ustrezne vode zelo težaven.

Okoli **159 milijonov** ljudi zbira svojo »pitno« vodo iz površinskih voda, kot so ribniki in potoki.

Približno **štiri milijarde** ljudi (skoraj dve tretjini svetovnega prebivalstva) se sooča s hudim pomanjkanjem vode vsaj en mesec v letu.

Vsak dan umre več kot **800 žensk** zaradi zapletov med nosečnostjo in porodom.

Do leta 2030 bo lahko **700 milijonov** ljudi po vsem svetu razseljenih zaradi hudega pomanjkanja vode.

Vir: UN. World Water Day. <http://www.worldwaterday.org/>

Kaj pomeni varna oskrba s pitno vodo?

»Varna oskrba s pitno vodo« je drugi izraz za »varno upravljanje s pitno vodo«. To je voda:

- ki je dostopna v objektih in prostorih, kjer bivamo,
- je na voljo, kadar jo potrebujemo, in
- je čista, brez onesnaženja.

Zakaj je pomembna?

Kdorkoli že smo, kjerkoli že smo, voda je naša **človekova pravica**. Dostop do vode podpira javno zdravje in je zato ključnega pomena za trajnostni razvoj ter stabilnost in blaginjo sveta. Ne moremo **napredovati kot globalna družba**, medtem ko toliko ljudi živi brez varne oskrbe s pitno vodo.

Kaj je človekova pravica do vode?

Združeni narodi so leta 2010 priznali »pravico do varne oskrbe s pitno vodo in sanitarij, kot človekovo pravico, ki je ključnega pomena za polno uživanje življenja in vseh človekovih pravic«.

Človekova pravica do vode omogoča vsakomur, brez diskriminacije, zadostno, varno, sprejemljivo, fizično in cenovno dostopnost do vode za osebno rabo in

rabo v gospodinjstvih: kar vključuje vodo za pitje, pripravo hrane, splakovanje stranišč, vzdrževanje osebne higiene ter čistoče v gospodinjstvih.

Zakaj nekateri ljudje ostajajo brez varne oskrbe s pitno vodo?

Ljudje ostajajo brez varne oskrbe s pitno vodo iz različnih razlogov. V nadaljevanju so navedeni nekateri »razlogi za diskriminacijo«, zaradi katerih so določene skupine ljudi še posebej prikrajšane, ko gre za dostop do vode:

- spol,
- rasa, vera, rojstvo, kasta, jezik in narodnost,
- invalidnost, starost in zdravstveno stanje,
- lastnina, prebivališče, ekonomski in socialni položaj.

Kaj je treba storiti?

Da ne bomo **nikogar pustili v ozadju**, se moramo osredotočiti na vključevanje ljudi, ki so bili marginalizirani. Oskrba z vodo mora zadostiti tudi potrebam marginaliziranih skupin in njihov glas mora biti upoštevan v postopkih odločanja. Regulativni in pravni okviri morajo upoštevati **pravico do varne oskrbe s pitno vodo za vse ljudi**, zadostna sredstva pa morajo biti pravično in učinkovito usmerjena na tiste, ki varne oskrbe še nimajo zagotovljene.

Vir: <http://www.worldwaterday.org/>

Pitna voda v Sloveniji

V Sloveniji mora prebivalce (okoli 100.000 prebivalcev), ki niso vključeni v monitoring pitne vode, to je v redni nadzor spremljanja kakovosti, lokalna skupnost o tem obvestiti in jih poučiti o možnih ukrepih za varovanje zdravja pred škodljivimi učinki onesnažene vode. Če obstaja utemeljen sum za potencialno nevarnost za zdravje, jim mora takoj posredovati tudi priporočila za ravnanje.

V Sloveniji se s pitno vodo iz vodovodov, ki so vključeni v redni nadzor (monitoring), oskrbuje 94 % prebivalcev. V nadzor – monitoring spremljanja kakovosti pitne vode niso vključeni tisti vodovodi, ki oskrbujejo manj kot 50 oseb; največji delež ljudi brez nadzora je v Koroški regiji (25 %) in v Savinjski regiji (14 %).

Veliki in srednji vodovodi s 1.000 in več prebivalcev (86 % prebivalcev) imajo praviloma ustrezno kakovost pitne vode. Večje tveganje za zdravje predstavlja prisotnost mikroorganizmov (mikrobiološko oziroma fekalno onesnaženje), ki je pogostejša pri manjših vodovodih (50-500 prebivalcev), saj nekateri nimajo ustrezne priprave vode, ustreznega vodnega vira idr. Povečano tveganje za prisotnost mikroorganizmov najdemo tudi pri kraških vodnih virih. Ponekod se je v monitoringu ugotavljala kemijska onesnaženost pitne vode, vzrok so bili preseženi pesticidi, nitrati, arzen, svinec, nikelj, mangan, železo.

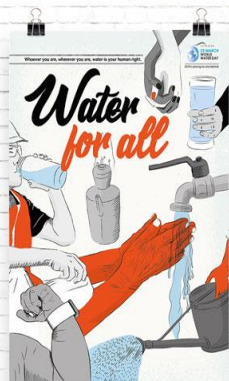
Varna oskrba s kakovostno pitno vodo ima izjemen pomen za zdravje prebivalstva, zato morajo lokalne skupnosti v svojih prostorskih načrtih zavarovati vsak vir pitne vode pred onesnaženjem.

Več o pitni vodi v Sloveniji, lahko preberete v naslednjih prispevkih:

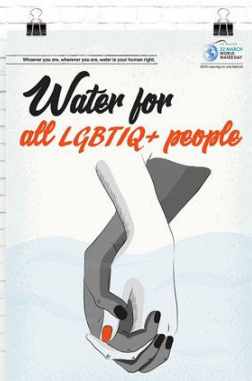
Kazalci okolja v Sloveniji, Zdravje ljudi in ekosistemov:

- Dostop do varne pitne vode:
http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=800
- Delež prebivalcev, ki živijo na poplavno ogroženih območjih:
<http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/delez-prebivalcev-ki-zivijo-na-poplavno-ogrozenih-obmocjih>
- Hidrični izbruhi:
<http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/hidricni-izbruhi-epidemije-4>
- Mokrišča, zakaj bi mi moralo biti mar zanje?
http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/mednarodni_dnevi/mokriscaWWD2015_fact_sheets.pdf

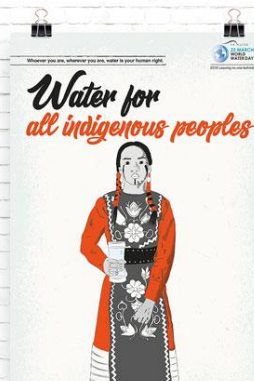
Monitoring pitne vode 2017, Letno poročilo o kakovosti pitne vode v letu 2017:
http://www.mpv.si/uploads/PR17Monitoring_PV_Letno_porocilo_2017.pdf

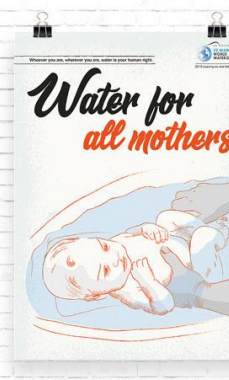
VODA ZA VSE

**VODA ZA VSE LGBTQ+
LJUDI²**

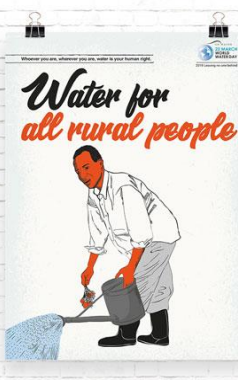
**VODA ZA VSA DOMORODNA
LJUDSTVA**

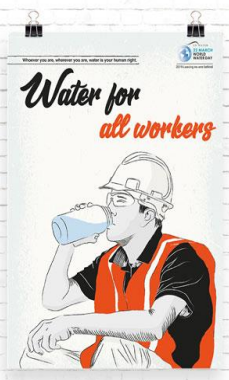
VODA ZA VSE MATERE

VODA ZA VSE ŠTUDENTE

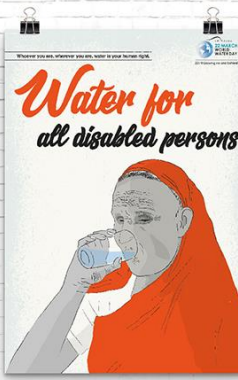
**VODA ZA VSE LJUDI NA
PODEŽELJU**

VODA ZA VSE DELAVCE

VODA ZA VSE DRŽAVLJANE

**VODA ZA VSE INVALIDNE
OSEBE**

² LGBTQ+ (angl. lesbian, gay, bisexual, transgender/transsexual, intersex, queer/questioning and others)

Viri:

1. World Water Day (2019): <http://www.worldwaterday.org/>
2. United Nations (UN), Factsheet - World Water Day 2019:
<http://www.worldwaterday.org/theme/>
3. United Nations (UN), Posters - World Water Day 2019:
<http://www.worldwaterday.org/resources/>
4. United Nations (UN), Stories - World Water Day 2019:
<http://www.worldwaterday.org/theme/stories/>
5. Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO), Kazalci okolja v Sloveniji:
<http://kazalci.arso.gov.si/>
6. Nacionalni laboratorij za hrano, okolje in zdravje. Monitoring pitne vode 2017, Letno poročilo o kakovosti pitne vode v letu 2017 :
http://www.mpv.si/uploads/PR17Monitoring_PV_Letno_porocilo_2017.pdf

Dokument:	Svetovni dan voda 2019
Pripravlil:	NIJZ. Center za zdravstveno ekologijo. Strokovna skupina za vode. Verzija: 13.3.2019